

SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA CRNE GORE

PROGRAMSKA DEKLARACIJA

jul 2007

PROGRAMSKU DEKLARACIJU

I

NOVO DOBA - VRIJEME IZAZOVA

Nezavisnost i međunarodno priznanje države Crne Gore otvara sasvim nove društvene, ekonomske i političke procese.

Naše društvo stupa u novo doba.

Zbog novih globalnih, civilizacijskih okolnosti na početku 21. vijeka; zbog drugačijih državnih i nacionalnih odnosa nakon 20 godina političkih i ratnih sukoba u regionu; zbog odocnjele, preduge i još nedovršene demokratske i ekonomske tranzicije; zbog činjenice da je Crna Gora sa novim državnim statusom ušla u novu istorijsku etapu sopstvenog razvoja i sopstvene odgovornosti.

Kao i zbog onih mnogih, novih i starih, tradicionalnih i modernih, konzervativnih i progresivnih, demokratskih i nedemokratskih procesa, struktura, ideja, interesa i namjera, koje današnju crnogorsku stvarnost čine svakog dana drugačijom, novom.

I za velika i snažna demokratska društva ovakva tektonska kretanja mogu imati teške posljedice, a kamo li za Crnu Goru koja je na novim društvenim temeljima, tek definisanim državnim okvirom i nejakim institucijama.

Socijaldemokratska partija Crne Gore mora biti svjesna tih novih okolnosti i izazova i mora biti spremna da na njih daje odgovore.

Sigurni smo da Crna Gora može biti društvo slobode i blagostanja, društvo socijalnog prosperiteta i pravde, ličnih sloboda i jednakih mogućnosti, ekonomskog napretka i kvalitetnog života.

Ubijedeni smo da je socijaldemokratija, i kao ideologija i kao politička praksa, najbolji odgovor na nove izazove, nove zahtjeve i ciljeve koji stoje pred Crnom Gorom i njenim građanima.

Osnovne socijaldemokratske vrijednosti, opredjeljena, ciljevi, metodi i sredstva, nemaju valjanu alternativu za izgradnju crnogorskog društva u novom vremenu.

Pred nama su veliki izazovi, velike mogućnosti za koje su potrebne velike snage, znanje i posvećenost, ali mi vjerujemo u Crnu Goru.

SDP se ne boji ovih izazova. Naprotiv, namjerava da u periodu pred nama gradi mijenja i unapređuje sebe, kako bi kao i do sada bila odgovorna i dospelala potrebama crnogorskog društva.

II

NOVI PRISTUP

Programska deklaracija je upravo korak dalje u profilisanju i pripremanju SDP da pronade prave odgovore na probleme i potrebe našeg društva.

Ovom programskom deklaracijom :

- potvrđujemo naše temeljne vrijednosti, principe i programska opredjeljenja,
- ukazujemo na najvažnije društvene izazove i probleme koje želimo prioritetno riješavati,
- utvrđujemo osnov i okvir posebnim programskim politikama koje namjeravamo razviti u prvoj godini nakon VI Kongresa.
- pokrećemo sveobuhvatnu transformaciju kako bi programski, politički i organizaciono SDP bila spremna da unaprijedi svoju ulogu, uticaj i odgovornost u društvu.

Mi smo okrenuti budućnosti i ne želimo da se neprestano bavimo prošlošću. Ali isto tako vjerujemo da se bez realne, kritičke analize pređenog puta, postojeća društvena realnost ne može mijenjati na bolje.

Sadašnja društvena stvarnost, najkrupniji problemi sa kojima se suočavamo, moraju od strane SDP biti sagledani i procjenjivani na osnovu osnovnih mjerila socijaldemokratije, njenih temeljnih vrijednosti: slobode, pravednosti i solidarnosti.

Kritičko sagledavanje društvene stvarnosti u odnosu na naše temeljne vrijednosti i zahtjeve mora biti stalno prisutno. Mora biti osnov za utvrđivanja naših programskih prioriteta, politike i aktivnosti.

Na osnovu tih vrijednosti i na osnovu stalne komunikacije i razgovora u javnosti, i unutar partijskoj i široj, želimo doći do programskih politika koje će biti težište rada SDP u pojedinim oblastima, u narednom četvorogodišnjem periodu.

Ovu programsku deklaraciju vidimo kao osnov našeg budućeg programskog rada i početak novog pristupa u definisanju naše politike. Pripustupa u kome će najšire članstvo i građani imati priliku da predlažu, oblikuju i utvrđuju politiku SDP-a, u skladu sa svojim i opštim interesima, a poštujući njene osnovne vrijednosti.

Namjera nam je da programske politike SDP u pojedinim oblastima, kao npr.: zapošljavanju, socijalnoj zaštiti, energetici, ekonomiji, zdravstvu, obrazovanju, bezbjednosti... budu proizvod zajedničkog, širokog učešća i diskusije svih partijskih nivoa, ali i građana koji dijele naše vrijednosti. Da budu rezultat dijaloga i rasprave, a ne autorstvo i vlasništvo partijskog rukovodstva.

III

PROGRES KOJI SMO NAPRAVILI

Možemo biti ponosni na doprinose Socijaldemokratske partije u promjenama društva. Na svim velikim istorijskim raskrsnicama, na kojima se nalazila Crna Gora, birali smo pravi put. Naše najvažnije političke odluke bile su u interesu Crne Gore, bile su u skladu sa našim temeljnim vrijednostima i bile su optimalne, u postojećim odnosima i okolnostima.

Nijesmo napravili nijedan strateški propust.

Time smo bitno doprinjeli da se Crna Gora stalno mijenja na bolje.

Svaki objektivni pogled i upoređivanje stanja u kome se Crna Gora nalazila u 90-tim godinama prošlog i prvim godinama ovog vijeka, od kada SDP utiče na njenu politiku, mora potvrditi demokratske i ekonomske promjene. Novi preovladajući društveni odnosi, veći stepen demokratije, nove institucije, više investicija i posla, novi putevi, škole, bolnice i hoteli pokazuju koliko je ispravnije i bolje kada se kao društvo okrenemo građenju svoje zajednice, a ne rušenju i svojeg i tuđeg.

Isto tako, svaki objektivni sud mora potvrditi ispravnost opredjeljenja i istrajnost Socijaldemokrata iskazanu u ključnim momentima za opstanak i razvoj crnogorskog društva.

Posebno smo ponosni što je nezavisnost Crne Gore, jedan od osnovnih programskih ciljeva SDP ostvaren demokratskom voljom njenih građana na referendumu 21. maja 2006. godine.

Njen suverenitet i puni međunarodni subjektivitet potvrđeni su brzim priznanjem drugih država i prijemom u Organizaciju ujedinjenih nacija.

Svjesni da je suverena država najbolji okvir za opšti razvoj i unapređenje života građana Crne Gore, posvetili smo ovom cilju 16 godina upornog, požrtvovanog, nesebičnog rada.

Već u prvoj godini državne samostalnosti vidljivi su pozitivni trendovi u određenim sferama ekonomskog, političkog i ukupnog društvenog života.

Novi uslovi, okolnosti i status Crne Gore već sami po sebi daju dodatne razvojne i demokratske impulse.

Međutim, pred nama je još mnogi i veliki problemi i izazovi.

Kao društvo možemo više i zato moramo bolje i brže naprijed.

Mi vjerujemo u našu Crnu Goru.

IV

SADAŠNJI IZAZOVI

Danas su pred Crnom Gorom mnogi problemi. Neki su naslijeđeni još iz perioda ranijeg duštvenog uređenja, mnogi su iz perioda ratova sukoba i početka tranzicije, neki su novi.

Crna Gora se kreće naprijed ali je i dalje na niskom nivou ekonomskog i demokratskog razvoja. Zato će unapređenje ekonomije i unapređenje pravne i demokratske države i biti naše stalno i prioritarno političko opredjeljenje.

Danas je Crna Gora na svojevrsnoj prekretnici. Koji dominantni model ekonomskih i društvenih odnosa će prevladati? Model apsolutno liberalne ekonomije u kojoj će interes kapitala i njegovih vlasnika u potpunosti opredjeljivati i život tržišta i život društva ili model socijalno tržišne privrede.

Mi nemamo dileme u prednosti socijalno-tržišnog modela.

Svjedoci smo da i kod nas kao i svugdje drugo u modernom kapitalizmu i liberalnoj ekonomiji, tržište štiti pvenstveno vlasničke interese, unapređuje prije individualne nego socijalne ciljeve

Socijaldemokratska partija se zalaže za ekonomsku politiku i privredni sistem koji će ostvariti tržišnu slobodu, preduzetništvo i konkurentnost. Slažemo se da je efikasna, tržišno, profitno usmjerena privreda uslov ekonomske dinamike i napretka. Privatno preduzetništvo i interes svakako su osnovni element i pokretač takve ekonomije. Kao društvo ne možemo napredovati bez ekonomske efikasnosti i zato se zalažemo da se nastavi sa stvaranjem povoljnih uslova za privatno preduzetništvo i investicije.

Međutim, te povoljnosti i uslovi za kapital moraju biti balansirane i sa drugim stranama duštvenih interesa i potreba.

Društvo ne može biti potpuno prepušteno slijepim mehanizmima kapitala i hladnim, nekad i nemilosrdnim privatnim interesima. Zalažemo se za one društvene kontrole i intervencije kojima će se omogućiti i motivisati privatni i vlasnički interes, ali sprečavati eksplozija nejednakosti, devastacija našeg životnog i radnog okruženja.

Crnogorska privreda u cjelini mora biti efikasnija i konkurentnija ali efikasnost nije u suprotnosti sa organizacijom i regulacijom

Trebamo solidarnije i ravnomjernije raspoređivanje posledica krize na sve društvene slojeve i oblasti.

Ekonomskii ciljevi ne mogu da imaju primat nad pitanjima socijalne politike i zaštite životne sredine.

Vjerujemo da ovi zahtjevi ne moraju biti suprotavljeni. Naprotiv, naš cilj je održivi razvoj koji se zasniva na balansu između ekonomskog rasta, socijalne pravde i zaštite životne sredine.

Ekonomski napredak mora biti spojen sa socijalnim napretkom. Socijalni modeli nijesu prepreka već važan činilac ekonomske uspješnosti.

Ne postoji jedinstven odgovor na izazove današnjice. Ali države koje su ostvarile dobre rezultate u oblastima zapošljavanja i ekonomskog rasta su one države koje su preuzele usklađene i opsežne reforme sistema socijalne zaštite, politike zapošljavanja, unaprijedile rukovođenje i socijalni dijalog.

U tim državama socijaldemokratija je dala veliki doprinos da se sačuvaju vrijednosti od opšteg značaja i istovremeno njeguje socijalni i ekonomski model koji doprinosi podsticanju konkurentnosti i razvoju.

Socijalno-tržišna privreda dokazala je svoju vrijednost u Evropi, sigurni smo da može biti uspješna i u Crnoj Gori.

Problemi sa kojima se susrijećemo u ekonomskoj sferi su i dalje:

- nezaposlenost, niske plate i penzije, nesigurnost posla, nepoštovanje prava zaposlenih, posebno u privatnom sektoru,
- neravnomjeran regionalni razvoj,
- krupni infrastrukturni problemi: nedovoljno razvijena putna infrastruktura i potrebe turizma, nedostatak energije, problemi u vodosnabdijevanju, sakupljanju i odlaganju smeća,
- nizak nivo kvalitetnih investicija posebno u proizvodne i visoko produktivne grane,
- stvaranje monopolskih sprega i pozicija u pristupu ekonomskim informacijama, pristupu finansijskim sredstvima, donošenju odluka u institucijama,
- niska i nekonkurentna poljoprivredna proizvodnja,
- netransparentna privatizacija i neuspješna transformacija mnogih proizvodnih preduzeća,
- nedostatak strateškog pristupa i brige o životnoj sredini, održivom razvoju, korišćenju prostora...

Ovo su neki od najvažnijih problema u ekonomskoj oblasti kojima SDP želi posvetiti posebnu pažnju i za koje namjerava izgraditi posebne programske politike za njihovom rješavanju.

I u oblasti razvoja demokratskog političkog sistema i države suočavamo se sa problemima:

- izgradnje i učvršćivanja strukture i institucija samostalne države
- aktivnosti nacionalističkih snaga koje i dalje izazivaju sukobe i u Crnoj Gori kako bi ostvarili svoje krajnje ciljeve - povratak Crne Gore na raniji status prisajedinjenog entiteta, unutrašnje dezintegracije i podjele, dominaciju jedne nacije

- nedovoljno razvijenih institucija državne uprave, sudstva i politike, čija izgrađenost, stručnost i demokratičnost nije na nivou koje moderno, pravno uređeno društvo i država trebaju i koje bi na pravi način odgovorile prijetnjama kriminala i korupcije.
- diskriminacije i nejednakosti građana po osnovu nacionalnih, rodnih, socijalnih i drugih svojstava,
- neefikasne i neracionalne javne službe,

Prvenstveno zbog obaveze da odgovori na potrebe i interese građana i društva crnogorska država mora brzo i kvalitetno izgraditi sve neophodne institucije i unaprijediti njihov kvalitet i kapacitet. Takve institucije moraju imati sposobnosti i odgovornosti da se odlučnije i uspješnije izbore sa problemima kojima se suočava društvo, posebno u oblasti korupcije i kriminala.

To će biti najbolji odgovor onima koji se i dalje protive samoj ideji crnogorske države, kao i onima kojima je važnije brzo osvajanje vlasti u Crnoj Gori nego brzo ustavno i institucionalno učvršćenje njene nezavisnosti.

Zato SDP mora biti posebno posvećena brzom konstitucionalnom zaokruživanju strukture suverene države i izgradnji njenih demokratskih institucija.

Zalažemo se za stalnu modernizaciju, racionalizaciju i povećanje efikasnosti javnih službi. Zakonitost i odgovornost umjesto birokratske samovolje; stručnost i moralnost umjesto političke i partijske podobnosti; polaganje računa i podložnost opozivu umjesto nedodirljivosti i neodgovornosti - jedina je legitimacijska osnova i centralnih i lokalnih vlasti i jedino prihvatljivo svojstvo državnih i lokalnih javnih službi.

Neprikosnovenost sloboda i prava građanina, usklađena sa najvišim standardima međunarodne zajednice i međunarodnog prava, naše je temeljno opredjeljenje. Socijaldemokrate se zalažu za demokratsku Crnu Goru, kao državu severenih i ravnopravnih građana, sa punim građanskim, nacionalnim i vjerskim slobodama. Nacionalistička zatvaranja i podjele Crne Gore ne mogu biti alternativa njenom demokratskom razvoju, već naprotiv izvor sukoba i štete za sve građane i zajednicu u cjelini. SDP je odlučna u borbi protiv svake isključivosti, nacionalizma, šovinizma i svake diskriminacije ljudi po bilo kojoj osnovi.

Poštovanje ljudskih i manjinskih prava jedan je od preduslova za razvoj demokratije i društva u cjelini. Puna ravnopravnost, poštovanje i očuvanje nacionalnih posebnosti i integracija manjinskih naroda biće stalna briga SDP.

Zalaganje za punu ravnopravnost polova nije bilo odgovarajuće i nije dalo očekivane rezultate. Položaj žena u društvu i dalje je neravnopravan u mnogim oblastima života i rada. Zato se SDP mora snažnije angažovati na unapređivanju javne svijesti o značaju ravnopravnosti polova, stvaranju realnih uslova i mogućnosti i podsticanju i ohrabrenju žena za prihvatanje političkog i javnog angažmana.

Želimo Crnu Goru unutar kao ekonomski napredno i demokratski integrisano, a spolja otvoreno i bezbjedno društvo. Sigurni smo da je taj naš cilj nije moguć bez pune saradnje i uključivanja u velike integracione procese i strukture evropskog i

evroatlantskog prostora – Evropske Unije i NATO - a. Zato je usvajanje standarda ovih organizacija i puno članstvo njima ne samo cilj, već i sredstvo i uslov našeg daljeg napretka.

V

NAŠE OSNOVNE VRIJEDNOSTI

Sigurni smo da izazovi sa kojima se susrijećemo mogu biti prevladani na pravi način samo ukoliko namjere i rješenja počivaju na osnovnim vrijednostima socijaldemokratije

SDP kao i velika svjetska i evropska socijaldemokratska porodica za svoje osnovne vrijednosti smatra slobodu, pravednost i solidarnost, i svoj program i svoju aktivnost temelji na tim vrijednostima.

Sloboda, pravednost i solidarnost su za nas jedinstveni skup vrijednosti jer se međusobno uslovljavaju i dopunjuju. Za nas socijaldemokrate samo u jedinstvu ove vrijednosti dobijaju puni i pravi smisao i samo u uzajamnosti mogu se u potpunosti ostvariti na način koji je potreban slobodnom i demokratskom društvu.

Ove temeljne vrijednosti su i mjerilo kojim se treba ocjenjivati svaka postojeća društvena stvarnost, kao i svaka aktivnost za njenom promjenom. One moraju biti ona vodilja prema kojoj će se Socijaldemokratska partija rukovoditi u osmišljavanju, izboru i sprovođenju svoje politike

Pored osnovnih vrijednosti, drugi osnov na kome trebamo temeljiti svoje političke odluke, zalaganja i aktivnosti treba da bude objektivno iskustvo i kvalitetno sagledavanje i analiza pojedinih pitanja.

Ne smijemo dozvoliti da, zbog opravdanja naših više od 7 godina u vlasti, postojeća društvena stvarnost bude mjerilo i ograničenje u procjenjivanju koliko su ostvarene naše osnovne vrijednosti. Umjesto obratno, da temeljne vrijednosti bude mjerilo prema kojima će se procjenjivati sadašnje društveno stanje. Moramo stalno procjenjivati našu politiku i naše aktivnosti premo tome koliko sa njima doprinosimo izgradnji slobodnog, demokratskog, pravednog i solidarnog društva.

Da li je ono danas slobodno, pravedno, solidarno? U kojoj mjeri, na kom stepenu. U kojoj oblasti nije? Može li biti slobodnije, pravednije, solidarnije? Na koji način? Sa kojom politikom?

Dokle se stiglo sa našim zahtjevima za demokratijom, demokratskom kontrolom i ograničavanjem moći i monopola...? Da li je redistribucija javnih resursa solidarnija i ravnomjernija...? Da li smo se izborili sa diskriminacijama, socijalnim, nacionalnim, rodnim...? Da li svi imaju slobodan i jednak pristup obrazovanju, zdravlju, kulturi, poslu...? Da li se položaj penzionera popravljao u skladu sa rastom privrede i standardom zaposlenih ...?

Da li su politike koje predlažemo, aktivnosti koje vodimo, zakoni, odluke koje donosimo najbolji? Da li smo ponudili najracionalnija rješenja u interesu cijelog društva?

Na ova i mnoga druga pitanja moramo stalno tražiti odgovore, ali ih i nanovo postavljati ubuduće.

Samo tako, stalnim ugrađivanjem i unapređivanjem osnovnih socijaldemokratskih vrijednosti u sve oblasti javnog života možemo biti sigurni u društveni progres.

Naš zajednički dom može biti čvrst i udoban svima ako su :

- jednakost, pravednost i solidarnost njegovi temelji;
- demokratija i vladavina prava njegovi noseći zidovi;
- evolutivnost, progresivnost i tolerancija način na koji ćemo ga graditi i stalno unapređivati.

Mi vjerujemo u tu i takvu Crnu Goru.

VI

ZAJEDNO NAPRIJED

Ovi ciljevi jesu krupni i zahtjevni, ali se u njihovom dostizanju ne počinje iz početka.

U proteklom periodu, u nepovoljnim uslovima oštre političke borbe oko državnog statusa, dijelom su izvršene ili pokrenute reforme koje su dobra osnova za dalji napredak.

Iskustvo drugih zemalja potvrđuje da u nestabilnom političkom okruženju nema demokratskog i ekonomskog napretka. Zato će SDP posebno insistirati i doprinositi postizanju šireg društvenog i političkog konsenzusa i stvaranju pozitivne društvene klime i odnosa potrebnih za uspješno rješavanje najvažnijih društvenih problema.

Uključenje svih društvenih slojeva i institucija, od nosioca političkog odlučivanja do sindikata, strukovnih udruženja i udruženja poslodavaca, Univerziteta, naučnika, NVO i udruženja građana, neophodan je uslov za uspješne društvene reforme.

Da bi ostvarili ovu ambicioznu, ali za ostvarivanje našeg programa neophodnu namjeru, crnogorske socijaldemokrate moraju uspostaviti bolje i svestranije kontakte sa svim socijalnim slojevima i grupacijama, prvenstveno sa radnim i srednjim slojevima društva, na koje se želimo prvenstveno oslanjati u realizaciji našeg programa i politike.

Takođe, svaka grupa, svaki pojedinac iz bilo kojeg drugog društvenog miljea koji želi i može doprinijeti profilisanju, unapređenju i sprovođenju naše politike je dobro došao. SDP CG mora mnogo snažnije komunicirati sa građanima. Mora čuti njihovo mišljenje, stav, predlog o tome što su osnovni društveni problemi i prioriteti.

Mora promijenit svoj imidž, pristup i sadašnju poziciju male u brojniju, u svim strukturama društva i svim regionima snažnije prisutnu partiju.

Posebnu odgovornost za rezultate i pod posebnim demokratskom kontrolom i pritiskom moraju biti predstavnici SDP, nosioci odlučivanja i aktivnosti najviših državnih i partijskih organa. Zato će SDP insistirati da njihovi predstavnici, kao i drugi nosioci odgovornih društvenih poslova i funkcija budu stručno i moralno neupitne osobe.

Kvalitet rukovođenja vlasti pokazao se fundamentalno značajnim za proces sprovođenja reformi.

Prosperitet, jednakost i solidarnost moraju biti primaran cilj Socijaldemokratskoj partiji i svim njenim predstavnicima.

Programska deklaracija koju donosimo jeste osnov našeg rada ali je istovremeno inicijativa prema građanima kojom ih želimo pitati da li se slažu sa našim prioritetima, da li smo dobro uočili najvažnije društvene probleme. Programskom deklaracijom želimo podstaknuti naše članove, simpatizere i građane da iznesu svoje viđenje i stav što bi mijenjali, dodali, unijeli u politiku Socijaldemokratske partije.

Želimo ih pozvati da zajedno utvrdimo i spvodimo politiku Socijaldemokratske partije - u interesu svih, u interesu Crne Gore u koju vjerujemo.